

Praktijkervaringen met het crisisbeheer tijdens overstromingen

Lodewijk De Witte

Gouverneur provincie Vlaams-Brabant

Voorzitter Bekkenbesturen Demerbekken en Dijle-Zennebekken

Overzicht

- 1. Rol gouverneur bij overstromingen en integraal waterbeleid**

- 2. Voor de wateroverlast: voorkomen**
  - Integraal Waterbeleid en Ruimte voor Water
  - De gouverneur als voorzitter van het Bekkenbestuur
  - De gouverneur als voorzitter van de Deputatie
  - Aanbevelingen voor een meer gebiedsgericht integraal waterbeleid

- 3. Tijdens de wateroverlast: remediëren**
  - Beleidscoördinatie bij overstromingen

- 4. Na de wateroverlast: opvolging & evaluatie**
  - Evaluatie: conclusies watersnood 13-15 november 2010
  - Administratieve afhandeling dossiers rampenschade

(1) Rol gouverneur bij wateroverlast & integraal waterbeleid

A. Federale taken gouverneur bij overstromingen

- beleidscoördinatie
- administratieve afhandeling dossiers rampenschade
- evaluatie watersnood (aanpak)

B. Voorzitter Bekkenbestuur

- voorkomen overstromingen
- gebiedsgericht integraal waterbeleid
- evaluatie watersnood (maatregelen)

C. Voorzitter Deputatie

- 10 puntenplan wateroverlast
- beheer waterlopen categorie 2
- erosiebestrijding
- ruimtelijke plannen
- vergunningenbeleid

Wisselwerking :

- Leren uit watersnood om voorkomingsbeleid te onderbouwen & versterken.
- Contactennetwerk integraal waterbeleid helpt bij watersnood
- Voorkomen is beter dan genezen (uitgeputte kas Rampenschade !)

(2) Voor de wateroverlast: voorkomen

- **Problemen bij piekdebieten: ‘ruimte voor water’ nodig !**
- **De gouverneur als voorzitter van het Bekkenbestuur**
- **De gouverneur als voorzitter van de Deputatie**
- **Ervaringen als voorzitter Bekkenbestuur**
- **Aanbevelingen voor een gebiedsgericht integraal waterbeleid**

2.1 Problemen bij Piekdebieten: nood aan 'ruimte voor water'

Toenemende verharding
Kanalisering waterlopen
Verdwijnen overstromingsgebieden

Tekort aan 'ruimte voor water'
Te snelle afvoer piekdebieten

Klimaatverandering versterkt het probleem

- hogere neerslagpieken
- grotere onvoorspelbaarheid

Oplossing :

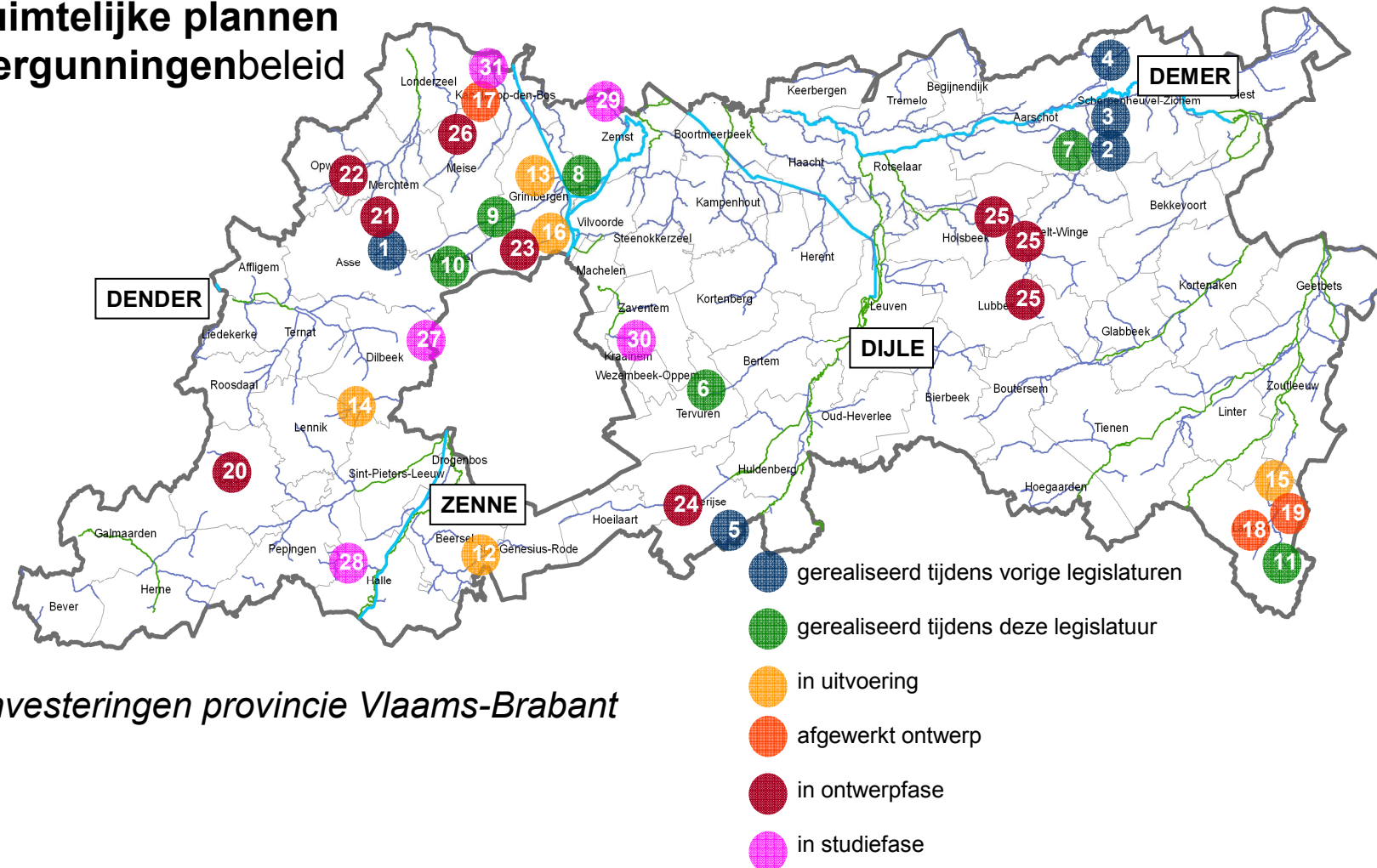
- voorkomen dat 'ruimte voor water' verloren gaat (watertoets ...)
- terug ruimte voor water creëren (overstromingsgebieden...)
- vertragen water bij piekdebieten (beekherstel, erosiebestrijding...)
- **gebiedsgerichte planning & projecten op bekkenniveau**

2.2 De gouverneur als voorzitter van het Bekkenbestuur

- **Bekkenbestuur:** beleidsorgaan integraal waterbeleid op bekkenniveau
  - Bekkenbeheerplan: visie en acties voor periode 6 jaar
  - Bekkenvoortgangsrapport: opvolging en rapportering realisatie bekkenbeheerplan
  - Adviezen
  - Eigen initiatieven
  - Aansturing bekkensecretariaat
  - (Integrale) projecten (bekkensecretariaat)
- Grensoverschrijdend overleg (met andere gewesten/landen)
- Faciliterende rol richting lokale besturen
- Deuren openen in knelpunt dossiers

2.3 De gouverneur als voorzitter van de Deputatie

- **10 puntenplan 'zorg voor water':**
  - provinciale verordening: beperken verharde oppervlakte & verplichten van opvang regenwater
  - bescherming tegen wateroverlast: **overstromingsgebieden**
  - ...
- **beheer waterlopen** categorie 2 (gedifferentieerd onderhoud, communicatie, bewoners, ...)
- **erosiebestrijding** (provinciale erosiecoördinatoren)
- **ruimtelijke plannen**
- **vergunningenbeleid**

Investerings provincie Vlaams-Brabant

2.4 Ervaringen als voorzitter Bekkenbestuur

- **Positieve ervaringen**
  - **Bekkenbeheerplan = mijlpaal** in gebiedsgericht integraal waterbeleid
  - Meerwaarde **bekkenstructuren**
    - Juiste schaalniveau voor gebiedsgerichte aanpak
    - ‘Sneller door beter’ & ontkokering
    - Neutrale rol gouverneur en bekkencoördinator
    - Bekkenstructuren bieden forum voor concreet debat
    - Bekkensecretariaat als scharnierpunt ‘(lokaal, Vlaams, middenveld, ...)
  - **Investerings en projecten** op terrein bewijzen hun effectiviteit bij wateroverlast
    - Leuven loopt niet onder dank zij investering in groot natuurlijk overstromingsgebied
    - Ook vele kleinere overstromingsgebieden en erosiebestrijdingsmaatregelen bewijzen hun nut
- **Nood aan meer gebiedsgerichte planning**
  - Nood aan **sterkere rol Bekkenbeheerplannen tov centrale planning**
  - Vereenvoudig tot 2 plannen
    - Algemene maatregelen in de stroomgebiedbeheerplannen
    - Gebiedsgerichte vertaling: bekkenbeheerplannen
  - Breng de plannen samen in één openbaar onderzoek
  - Focus op investeringen, projecten en concrete realisaties
  - Consequent beleid inzake plannen en vergunningen

2.5 Aanbevelingen Vlaamse gouverneurs Integraal Waterbeleid

- **Decentraliseer** meer naar bekkenniveau :
  - met **gebiedsgerichte** visie & aanpak
- **Versterk de bekkenstructuren**
  - en het **engagement** van de Vlaamse administraties in het bekkenbestuur
- **Verruim de focus**
  - van de waterloop naar het hele **watersysteem** en zijn **omgeving**
- **Verruim de focus**
  - van verordenend naar (ook) gebiedsgericht ingevuld **stimulerend beleid**
- Verander de administratieve aanpak in een **projectmatige aanpak**
  - **integrale projecten** als hoofdtaak voor het bekkensecretariaat
  - Voorzie hiervoor ook mandaat, middelen en mogelijkheden

An aerial photograph showing a large-scale flooding event. In the foreground, a large industrial complex with several large buildings and a prominent red-roofed structure is partially submerged in muddy brown water. The surrounding landscape, including green fields and residential areas with houses, is also inundated. A road and a railway line are visible, with the road showing some traffic. The background features a dense line of trees and more residential buildings under a clear sky.

(3) Tijdens de wateroverlast: remediëren

Beleidscoördinatie bij overstromingen

Gouverneur kondigt de provinciale fase af en zit het provinciaal coördinatiecomité voor.

- Andere leden:
- Ambtenaar noodplanning
  - vertegenwoordiger discipline 1 - brandweer
  - vertegenwoordiger discipline 2 - medisch
  - vertegenwoordiger discipline 3 - politie
  - vertegenwoordiger discipline 4 - logistiek
  - vertegenwoordiger discipline 5 - informatie
  - waterbeheerders

Overzicht watersnood in de provincie Vlaams-Brabant 1995-2011

Betrokken gemeenten :

- 8 keer   Halle - Beersel
- 7 keer   Grimbergen
- 6 keer   /
- 5 keer   Opwijk - Merchtem - Londerzeel -
Diest
- 4 keer   Bever - Herne - Galmaarden -
Tremelo - Affligem - Aarschot - Asse
- 3 keer   Sint-Pieters-Leeuw - Tienen -
Landen - Scherpenheuvel-Zichem -
Dilbeek - Liedekerke

Daarnaast provinciale fase in 1998 en 2010

(4) Na de wateroverlast: opvolging & evaluatie

- Overzicht evaluaties 1995-2011**
- Administratieve afhandeling dossiers rampenschade**
- Evaluatie: conclusies watersnood 13-15 november 2010**

4.1 Overzicht evaluaties watersnood in de provincie Vlaams-Brabant : 1995-2011

Belangrijkste items

- CC-Prov neemt maatregelen van intergemeentelijk belang
  - vb. - slaan van gecontroleerde bressen
  - openen/sluiten van sluizen
- Advies waterbeheerders noodzakelijk
- Nood aan 1 centraal telefoonnummer voor alle waterbeheerders
- Nood aan spaarbekkens/wachtbekkens en aan overstromingsgebieden en winterdijken
- Contact tussen waterbeheerders van verschillende provincies nodig
- Bestendige controle waterpeil
- Brandweer heeft nood aan actiefiches
- Belangrijk om zelfredzaamheid te promoten

Evaluaties worden/dienen omgezet in concrete maatregelen

- Structurele maatregelen zijn genomen of zijn onderweg
  - Bekkenbeheerplannen uitvoeren !
- Overstromingsvoorspellers zijn er → wel nood aan overkoepeling
- Actiefiches brandweer zijn er

4.2 Administratieve afhandeling dossiers Rampenschade

De dossiers Rampenschade worden administratief afgehandeld door de dienst federale overheid van de gouverneur en voor uitbetaling doorgestuurd naar de federale overheid.

Acuut probleem: momenteel is de Nationale Kas voor Rampenschade leeg
maw experts worden niet vergoed - dossiers worden niet uitbetaald

4.3 Conclusies watersnood 13-15 november 2010 algemeen

- **Meer water(overlast) dan bij vorige overstromingen**
  - veel getroffen gemeenten, straten, woningen.
- **We mogen ons niet neerleggen bij de miserie van de getroffen inwoners.**
  - Inspanningen voorbij 10 jaar verderzetten
  - Alles doen om wateroverlast maximaal te voorkomen.
- **Op korte termijn wateroverlastaanpak evalueren en leren uit deze overstroming**
- **Aandacht voor de slachtoffers van de ramp en naar voorzieningen om herhaling te voorkomen.**

4.3 Conclusies watersnood 13-15 november 2010 coördinatie noodhulp

- **Overstromingsvoorspeller heeft goed gewerkt:**
  - tijdige waarschuwingen, accurate info bij coördinatievergaderingen
  - Eén verantwoordelijke voor een uitgebreidere overstromingsvoorspeller is efficiënter
- **Provinciale coördinatie hulpverlening verliep vlot en professioneel**
  - Bijkomende middelen (pompen, zandzakjes, ...) sneller beschikbaar dan vroeger
  - Goede evaluatie crisisbeheer moet leiden tot nog beter.
- **Gemeentelijke crisiscomités werkten goed**
  - Gemeentelijke fase rampenplan correct afgekondigd.
  - Goede samenwerking en coördinatie tussen hulpdiensten
  - Gemeentelijke noodplanambtenaren bleken een duidelijke versterking.
  - Professionele Burgemeesters met veel inzet
- Goede en spontane **samenwerking** tussen veiligheids- en hulpdiensten.
- Waardering voor de **vrijwillige inzet van velen** (bewoners, burens, vrijwilligers).
  - anderzijds ook voorbeelden van asociaal gedrag (zandzakjes bij elkaar weghalen).

4.3 Conclusies watersnood 13-15 november: verder voorkomen

- **Natuurlijke en gecontroleerde overstromingsgebieden hebben gefunctioneerd.**
  - Investerings hebben geloond en de overstromingen beperkt of vermeden.
  - Leuven: groot natuurlijk overstromingsgebied Doode Bemde in de Dijlevallei gecombineerd met end-of-pipe gecontroleerd overstromingsgebied Egenhoven
  - Landen: investeringen in erosiebestrijding en natuurlijkere waterlopen helpen.
- Getroffen voorzieningen **soms onvoldoende**, met watersnood tot gevolg
  - Londerzeel, Herne, Sint-Pieters-Leeuw, ...
- **Acties Bekkenbeheerplannen** nog niet uitgevoerd, oa door gebrek aan bijkomende middelen.
  - Vraag aan bekkensecretariaten om de meest effectieve maatregelen samen te brengen in een actieplan.
- **Kleine efficiëntieverbeteringen** voor elke waterloop in kaart brengen.

4.3 Conclusies watersnood 13-15 november 2010: verder voorkomen

- **Nood aan betere en integralere aanpak** wateroverlast in de toekomst door:
  - versterking bekkenstructuren, met meer middelen en projectmatigere focus
  - gebiedsgerichte, sterkere bekkenbeheerplannen,
- **Onvoorziene overstroming kanaal Brussel-Charleroi** vereist studie W&Z
  - Nodige maatregelen werden in samenspraak, over de grenzen heen
- **Remediëren vroeger ruimtelijke ordening beleid** is langdurig & moeizaam proces.
- **Water vanaf de akkers** veroorzaakte mee de wateroverlast.
- **Erosiebestrijdingsplannen** zijn opgesteld; **uitvoering moet intensiever.**